

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996 - 1997 (*)

20 MARS 1997

PROPOSITION DE LOI

**modifiant les articles 383 et 391
du Code judiciaire, relatifs à
la retraite, la pension et
l'éméritat des magistrats**

(Déposée par M. Alberto Borin)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La mise à la pension des magistrats a, dès la création de la Belgique, posé un problème : déjà en 1832, un premier projet de loi organisant l'éméritat fut déposé puis écarté pour inconstitutionnalité. En effet, on considérait alors que la mise à la pension des juges était contraire à l'inamovibilité dont ils jouissent.

Afin de contourner cet obstacle, la loi du 6 mai 1845 prévoyait une fin de fonction décidée par le pouvoir judiciaire.

A l'heure actuelle, ce débat est dépassé et lors de la réforme du Code judiciaire en 1967, les articles 383 et 391 ont organisé la retraite et l'éméritat des magistrats. Ces articles ont été modifiés par la loi du 17 juillet 1984 qui a ramené l'âge de la retraite à «soixante-dix» ans pour les membres de la Cour de cassation et à soixante-sept ans pour les magistrats des autres juridictions.

(*) Troisième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996 - 1997 (*)

20 MAART 1997

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de artikelen 383 en
391 van het Gerechtelijk Wetboek,
in verband met de inruststelling,
de pensionering en het emeritaat
van de magistraten**

(Ingediend door de heer Alberto Borin)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De pensionering van de magistraten heeft al vanaf de oprichting van België voor een probleem gezorgd. Al in 1832 werd een eerste wetsontwerp tot regeling van het emeritaat ingediend, maar het werd verworpen omdat het ongrondwettig was. Er werd toentertijd immers van uitgegaan dat de pensionering van de rechters niet re rijmen viel met hun onafzetbaarheid.

Om die hinderpaal te omzeilen bepaalde de wet van 6 mei 1845 dat de beëindiging van het ambt moest uitgaan van de rechterlijke macht.

Die discussie is thans achterhaald. Sinds de hervorming van het Gerechtelijk Wetboek in 1967 wordt de pensionering en het emeritaat van de magistraten geregeld bij de artikelen 383 en 391. Die artikelen werden gewijzigd bij de wet van 17 juli 1984, die de leeftijd voor de pensionering heeft teruggebracht tot zeventig jaar voor de leden van het Hof van Cassatie en tot zevenenzestig jaar voor de magistraten van de andere rechtscolleges.

(*) Derde zitting van de 49ste zittingsperiode

Dans le contexte social et économique des ces dernières années, on peut légitimement se demander pour quelle(s) raison(s) la magistrature dispose d'un âge légal de départ à la retraite supérieur de deux ou cinq ans par rapport au secteur privé et aux administrations où il est fixé à 65 ans.

De nombreuses propositions de loi ont été déposées afin d'uniformiser cet âge à 65 ans, notamment celles de MM. Cooreman (Doc. Sénat n° 624/1-74/75), Uyttendaele (Doc. N° 158/1-77/78), Van Elslande (Doc. n° 820/1-80/81), Van Cauwenberghe (Doc. n° 524/1-82/83), Grootjans (Doc. n° 926/2-83/84), Colignon et Mottard (Doc. n° 962/3-83/84). Et le rapport fait au nom de la Commission de la Justice sur ce qui est devenu la loi du 17 juillet 1984 (Doc. Chambre n° 962/5-83/84) reprend cette idée, affirmant - à juste titre - que *«l'évolution sociale allant vers l'abaissement de l'âge de la pension, il apparaît que le projet de loi est incomplet et que dans quelques années un nouveau projet de loi sera soumis au Parlement afin d'aligner l'âge de la mise à la retraite des magistrats sur celui en vigueur dans les autres secteurs des pensions»*.

Toutefois, le ministre de la Justice de l'époque a voulu maintenir les âges de septante («soixante-dix») et soixante-sept ans, arguant qu'effectuer une plus ample réduction de la durée de carrière serait trop brutale, tant du point de vue de l'effet psychologique sur les magistrats en place, qu'en raison des problèmes de renouvellement de cadre que cela induirait en imposant la montée en ligne de magistrats non encore aguerris.

On sent immédiatement combien, treize ans plus tard, cet argument n'a plus de sens.

Il convient donc d'effectuer aujourd'hui l'étape suivante déjà pressentie en 1983.

En effet, outre la distorsion que le système actuel génère entre le régime des pensions du secteur public et privé et celui propre aux magistrats, il faut bien constater qu'une telle situation n'est pas neutre sur le plan du droit. L'âge des magistrats en fonction induit un conservatisme certain dans la jurisprudence, tout particulièrement quant au contenu qu'ils doivent donner à des notions telles que les bonnes moeurs, les obligations incombant à toute personne tenue d'agir en bon père de famille, etc.

In de sociale en economische context van de jongste jaren kan men zich terecht afvragen op grond waarvan de wettelijk bepaalde leeftijd waarop magistraten met pensioen gaan, twee tot vijf jaar hoger is dan die welke geldt voor de particuliere sector en de overheidsdiensten, waar die leeftijd op 65 jaar is vastgesteld.

Er werden tal van wetsvoorstellen ingediend om die leeftijd eenvormig op 65 jaar te brengen. Het betreft met name de wetsvoorstellen van de heren Cooreman (Stuk Senaat nr. 624/1 - 1974-75), Uyttendaele (Stuk Kamer nr. 158/1 - 1977-78), Van Elslande (Stuk Kamer nr. 820/1 - 1980-81), Van Cauwenberghe (Stuk Kamer nr. 524/1 - 1982-83), Grootjans (Stuk Kamer nr. 926/2 - 1983-84), Collignon en Mottard (Stuk Kamer nr. 962/3 - 1983-84).

Het namens de commissie voor de Justitie uitgebrachte verslag over wat de wet van 17 juli 1984 is geworden (Stuk Kamer nr. 962/5 - 1983-84), nam dat uitgangspunt over en betoogde terecht dat aangezien de maatschappelijke ontwikkeling naar een verlaging van de pensioengerechtigde leeftijd tendeert, het wetsontwerp onvolledig was en enkele jaren later aan het parlement een nieuw wetsontwerp voorgelegd zou worden, om de leeftijd waarop de magistraten in rust gesteld worden in overeenstemming te brengen met die welke in de andere pensioensectoren geldt.

De toenmalige minister van Justitie heeft niettemin de respectieve leeftijd van zeventig en zevenenzestig jaar willen behouden, met als argument dat een aanmerkelijker inkorting van de duur van de loopbaan te abrupt zou zijn. Dat zou immers niet alleen een psychologisch effect hebben op de in functie zijnde magistraten, maar ook moeilijkheden opleveren voor de hernieuwing van de formaties, omdat dan onvoldoende ervaren magistraten in dienst zouden moeten komen.

Het is meteen duidelijk dat dit argument dertien jaar later geen steek meer houdt.

Thans moet dus werk worden gemaakt van de volgende stap, waarvan de noodzaak reeds in 1983 werd aangevoeld.

De huidige regeling brengt een discrepantie teweeg tussen het pensioenstelsel in de openbare en de particuliere sector enerzijds, en dat voor de magistraten anderzijds. Voorts is het een feit dat een dergelijke toestand niet neutraal is op het vlak van het recht. De leeftijd van de in functie zijnde magistraten leidt ongetwijfeld tot conservatisme in de rechtspraak, meer bepaald met betrekking tot de inhoud die deze magistraten moeten geven aan begrippen als de goede zeden, de verplichtingen van een ieder die moet handelen als een goede huisvader enz.

La présente proposition a donc pour objet de ramener l'âge de la mise à la retraite des magistrats à 65 ans.

Afin d'éviter les désorganisations, nous proposons pour l'entrée en vigueur de la loi un délai d'un an après sa publication. Cette période devrait être suffisante pour prévoir les vacances que les départs à la retraite vont occasionner et y pourvoir.

Toutefois, conscient qu'un abaissement de cinq années d'un coup de l'âge de la retraite pour les magistrats de la Cour de cassation provoquerait le départ d'une grande partie des effectifs de celle-ci, la présente proposition de loi met en place un système par palier : pendant les deux années qui suivent l'entrée en vigueur de la loi, l'âge de la retraite sera fixé à 67 ans. Au terme de ce délai, il sera, comme ce sera le cas depuis deux ans pour les autres magistrats, définitivement fixé à 65 ans.

Cette méthode de doubles paliers laisse le temps de planifier les mises à la retraite sans altérer le fonctionnement du pouvoir judiciaire.

A. BORIN

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution

Art. 2

A l'article 383 du Code judiciaire sont apportées les modifications suivantes :

1° le § 1er est remplacé par la disposition suivante :

«§ 1er. - Les magistrats de l'ordre judiciaire cessent d'exercer leurs fonctions et sont admis à la retraite lorsqu'ils ont atteint l'âge de 65 ans ou lorsqu'une infirmité grave et permanente ne leur permet plus de remplir convenablement leurs fonctions.»;

2° au § 2, les mots «l'âge de 70 ans» sont remplacés par les mots «l'âge de 67 ans».

Dit voorstel heeft dan ook tot doel de leeftijd voor de pensionering van de magistraten te verlagen tot 65 jaar.

Om organisatorische problemen te voorkomen, stellen wij voor dat de wet een jaar na de bekendmaking ervan in werking zou treden. Die periode zou moeten volstaan om voorbereid te zijn op de door de pensioneringen ontstane vacatures en daarin te voorzien.

Wij zijn er ons evenwel van bewust dat als de leeftijd voor de pensionering van de magistraten van het Hof van Cassatie in één klap met vijf jaar wordt verlaagd, zulks het vertrek van een groot deel van de formatie teweeg zou brengen. Het wetsvoorstel voorziet derhalve in een trapsgewijze regeling : tijdens de twee jaar volgend op de inwerkingtreding van de wet wordt de pensioengerechtigde leeftijd vastgesteld op 67 jaar. Na verloop van die termijn wordt die leeftijd, zoals dat op dat ogenblik al twee jaar het geval zal zijn voor de andere magistraten, definitief vastgesteld op 65 jaar.

Die methode in twee stappen laat tijd voor een planning van de pensioneringen, zonder de werking van de rechterlijke macht in het gedrang te brengen.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 383 van het Gerechtelijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1°) Paragraaf 1 wordt vervangen door de volgende bepaling :

«§ 1 - De magistraten van de rechterlijke orde houden op hun ambt uit te oefenen en worden in rust gesteld bij het bereiken van de leeftijd van vijfenzeftig jaar of wanneer zij wegens een ernstige en blijvende gebrekkigheid niet langer in staat zijn hun ambt naar behoren te vervullen.»;

2°) in § 2 worden de woorden «de leeftijd van 70 jaar» vervangen door de woorden «de leeftijd van 67 jaar».

Art. 3

Dans l'article 391 du même Code, les mots «trente années de service» sont chaque fois remplacés par les mots «vingt-cinq années de service».

Art. 4

Par dérogation à l'article 383 du même Code et pendant les deux années qui suivent l'entrée en vigueur de la présente loi, les membres de la Cour de cassation sont admis à la retraite à l'âge de 67 ans.

Art. 5

La présente loi entre en vigueur un an après sa publication au *Moniteur belge*.

26 février 1997

A. BORIN

Art. 3

In artikel 391 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «dertig jaren dienst» telkens vervangen door de woorden «vijfentwintig jaren dienst».

Art. 4

In afwijking van artikel 383 van hetzelfde Wetboek en tijdens de twee jaar volgend op de inwerkingtreding van deze wet, worden de leden van het Hof van Cassatie in rust gesteld bij het bereiken van de leeftijd van zevenenzestig jaar.

Art. 5

Deze wet treedt in werking een jaar na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

26 februari 1997